

การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
fiscal managerial capacity of Subdistrict municipalities Prachuabkhirikhan
provinces

ปิยธิดา ช้างแก้ว¹ และวรสิทธิ์ เจริญพุ่ม²
Piyathida Changkeaw¹ and Vorsit Charernputh²

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2}
Administration Program College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2}

Corresponding Author: Piyathida.chan@rmutr.ac.th¹, Worasitc@yahoo.com²

Retrieved 19-06-2025; Revised 23-06-2025; Accepted 30-06-2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความสามารถในการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลกับปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการการคลังเทศบาลตำบล 3) พยากรณ์และนำเสนอแนวทางการจัดการการคลังของเทศบาลตำบล การวิจัยครั้งนี้เชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารและข้าราชการ เทศบาลตำบล จำนวน 270 คน รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยสถิติวิเคราะห์ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและสมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านความสามารถในการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

2) ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลกับปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการการคลังเทศบาลตำบล เป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการการคลัง สามารถพยากรณ์ความสามารถบริหารงานคลัง ได้ร้อยละ 54.7 โดยตัวแปรที่มีอำนาจการอธิบายสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : การจัดการการคลังเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

The objectives of this study were to (1) explore fiscal managerial capacity of Subdistrict municipalities Prachuabkhirikhan provinces. (2) explain correlation between fiscal managerial capacity of Subdistrict municipalities with affecting factors 3) forecast and present approach of fiscal managerial capacity of Subdistrict municipalities Prachuabkhirikhan provinces. This was quantitative research; questionnaires were as data collecting tool sample were 270 executives officers attached to Subdistrict municipalities Prachuabkhirikhan provinces. Analytical statistics were percentage, mean, standard deviation, Pearson's R coefficient and multiple regressions. Findings were as follows:

1 on fiscal managerial capacity of Subdistrict municipalities Prachuabkhirikhan provinces was high level.

2 on explain correlation between fiscal managerial capacity of Subdistrict municipalities with affecting factors was significant positive

3 Affecting factors could forecast and present approach of fiscal managerial capacity of Subdistrict municipalities at 54.7 percent, predict factors were participation external factors and internal factors

Keyword: Fiscal Managerial capacity ; Subdistrict Municipality

บทนำ

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของประชาชน ในฐานะที่ใกล้ชิด ทราบปัญหา และความต้องการของประชาชน หากแต่ที่ผ่านมาพบว่า การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจดังกล่าวส่งผลต่อผู้บริหารท้องถิ่น และข้าราชการท้องถิ่น มากกว่าประชาชน

การกระจายอำนาจทางการคลัง รัฐบาลไปสู่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการมาเป็นเวลากว่าทศวรรษ นับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ต่อเนื่อง มาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พ.ศ 2560 และได้มีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รองรับการกระจายอำนาจดังกล่าวรวมถึงกฎหมายที่รองรับการจัดการ ภาษีอากรที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถจัดหาแหล่งรายได้ของภาษีแต่ละประเภท ได้ตามความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ให้อำนาจแก่ท้องถิ่น ในทางภาษียังไม่ครอบคลุมทั้งหมด (วี นอก จากนั้นบุคลากรยังขาดทักษะในการ ปฏิบัติงาน ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่จัดเก็บ รายได้และเพิ่มขนาดรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เห็นได้ว่าการจัดเก็บรายได้ ท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพ และความไม่พร้อมของท้องถิ่นในการถ่ายโอน การกิจ เพราะ ท้องถิ่นบางแห่งไม่สามารถจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

ตลอดเวลาที่ผ่านมา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบ เทศบาลมีความสามารถในการจัดการการคลังในระดับที่ไม่อาจพึ่งพาตนเองทางการคลังได้ (วรสิทธิ์ เจริญพัฒน์, 2551) การที่เทศบาลไม่สามารถจัดเก็บรายได้เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองทางการคลังได้จัดว่าเป็นความเสี่ยงทางการคลัง เพราะ เทศบาลหรือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบ ใดๆ จะมีรายจ่ายประจำที่ต้องจัดการเมื่อขาดรายรับที่จะมาสนับสนุน จะก่อให้เกิดปัญหาที่นำไปสู่ความเสี่ยงทางการคลังเนื่องจากการดำเนินงานขาดดุลงบประมาณอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลกระทบต่อสถานะทางการเงินหรือสภาพคล่องของเทศบาล หรือเทศบาลต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางหรือ ต้องก่อหนี้เพิ่มขึ้นจำนวนมาก เป็นสภาวะมีระดับหนี้คงค้างเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติเกินกว่าระดับที่กำหนด ซึ่งเกิดจากการขาดดุลการคลังหรือจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ความเสี่ยงทางการจัดการการคลังเป็นปัจจัยหนึ่งของความอ่อนแอทางการคลังและการจัดการการคลังที่ด้อยประสิทธิภาพ ด้านการจัดเก็บรายได้และการจัดการงบประมาณรวมถึงการให้บริการสาธารณะ

เทศบาลจึงต้องมีรูปแบบการจัดการเพื่อรองรับการบริหารจัดการที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้มีความพร้อมที่จะรับมือกับความผันผวนต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลให้อยู่ในระดับต่ำสุด ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนจนไม่สามารถควบคุมได้ เทศบาลจำเป็นต้องมีระบบงานที่จัดการความผันผวนหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาวะ เศรษฐกิจหรือแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติสาธารณะเมื่อความผันผวนเหล่านี้เกิดขึ้น เทศบาล จะสามารถ รับมืออย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ควรรใช้วิธีการจัดการแบบเฉพาะหน้าหรือเผชิญเหตุที่อาจ ไม่มีประสิทธิภาพขาดความยั่งยืน หรืออาจกลายเป็นการสร้างเงื่อนไขหรือผูกปมปัญหาใหม่ไว้สำหรับรอคอยการแก้ไขต่อไปในอนาคต ภายใต้สภาวะวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมจะมีปัญหาทางการคลังร่วมอยู่ทุกครั้ง เทศบาลควรมีทางเลือกในการจัดการด้านการเงินการคลังและ การงบประมาณ และในทางปฏิบัติและแนวทางที่ เทศบาลเลือกใช้มาตรการในการปรับตัวด้านการเงิน การปรับตัวทางการเงินการคลังของเทศบาลควรพัฒนารูปแบบการจัดการได้อย่างไร

ปัญหาสำคัญของการจัดการการคลังของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ปัญหาการแสวงหารายรับเพื่อให้เพียงพอต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จากการที่ระเบียบปฏิบัติราชการแผ่นดินระบุว่ารายได้หลักขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมค่าบริการต่าง ๆ แต่ปัญหาข้อขัดข้องด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการจัดเก็บไม่พอเพียง จากอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร เหตุผลหลักของการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้ได้อย่างจำกัด เนื่องจากประการแรก ผู้บริหารมีความกังวลเรื่องคะแนนเสียงของประชาชนซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงการเลือกตั้ง จึงทำให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มุ่งหวังจะพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ส่งผลต่อการขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและสำนึกในหน้าที่พลเมือง ว่าต้องรับผิดชอบการชำระภาษีและภาษีหลักที่มีผลต่อรายได้ของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ภาษีบำรุงท้องที่ ของตนเอง ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นภาษีโรงเรือนและที่ดิน ประกอบกับการขาดจิตสำนึก ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำงานเพื่อชุมชนของตนเอง อีกประการหนึ่ง เกิดจาก ความทับซ้อนระหว่างหน่วยงานที่ให้บริการสาธารณะต่อประชาชน เพื่อชุมชน ของตนเอง นอกจากนั้นความทับซ้อนระหว่างหน่วยงานที่ให้บริการสาธารณะต่อประชาชน เช่นองค์การการจัดการส่วนจังหวัดกับเทศบาลทุกรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบลกับอำเภอ และกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เป็นการปกครองส่วนภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดความสับสนในเรื่องการจัดสรรรายได้ อำนาจการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ และยังมีปัญหาการเมือง เศรษฐกิจสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานคลัง(กิตติพงศ์ พิพิษฐกุล) อีกประการหนึ่ง ความสามารถหารายได้ของเทศบาลตำบลพบว่าระดับของรายได้จากภาษีอากรขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านจำนวนครัวเรือนและจำนวนพนักงานมากกว่าจำนวนประชากร สะท้อนว่าภาระภาษีมีการกระจายตัวไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะ

กรณีชุมชนหนาแน่นสามารถจัดเก็บภาษีท้องถิ่นต่อประชากรจะมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย สำหรับด้าน การจัดสรรภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บแล้ว แบ่งให้ มีแนวโน้มที่จะจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชุมชนเมืองเป็นหลัก แม้ว่าจะมีผลดีต่อการลดช่องว่างทางการคลังในแนวนอน แต่การจัดสรรจะมีลักษณะที่เป็นอคติต่อภูมิภาคเช่น องค์กรการจัดการส่วนตำบล บางพื้นที่ จะได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุน และเงินภาษีที่รัฐบาลจัดแบ่งให้จะได้รับในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่น ขณะที่เทศบาลบางพื้นที่มีแนวโน้มที่จะได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนในสัดส่วนที่ต่ำกว่าภูมิภาคอื่น ๆ และการจัดสรรเงินอุดหนุนและภาษีจัดเก็บที่จะแบ่งให้ อิงหลักเกณฑ์ ด้านประชากรอย่างมากทำให้มีส่วนลดช่องว่างในแนวนอนผลลัพธ์ของการจัดสรรรายได้มีการบิดเบือน (Distortion) ของรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับ (จรัส สุวรรณมาลา ,2529, สกนธ์ วรรณวิวัฒนา,2547) และการจัดสรรเงินโอน หรือเงินอุดหนุนเพิ่มเติมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ส่งผลให้การจัดสรรรายได้ไม่ได้พิจารณาจากภารกิจหน้าที่ ไม่สะท้อนความต้องการที่แท้จริงทำให้มีการเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวโน้มที่จะพึ่งพาทรัพยากรจากส่วนกลางเพิ่มมากขึ้น (วรพิทย์ มีมาก, 2549 ในกรณีของเทศบาลตำบลที่มี ศักยภาพการหารายได้ ที่มีขีดจำกัด ขณะที่ มีแนวโน้มที่รายได้จะลดลงเรื่อย ๆ การจัดทำประมาณการรายจ่ายถูกจำกัดด้วยระดับรายจ่ายของแต่ละปีที่มีมากกว่าความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม ในระดับชุมชน ส่งผลถึงความผันผวนของระดับรายได้ในแต่ละปี(อุดม ทุมไชษิต ,2545)

สรุปว่า เทศบาลตำบล มีปัญหาจากการที่การจัดเก็บรายได้ ไม่สอดคล้องกับภารกิจเนื่องจาก ถูกจำกัดด้วยขนาดเล็ก ทำให้ฐานภาษีแคบ และอีกสาเหตุหนึ่งในด้านความสามารถการจัดสรรรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายที่จำเป็นพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องไม่ได้มาจากขนาดพื้นที่ตั้งว่าจะอยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่สามารถเก็บภาษี ค่าธรรมเนียมได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ แต่เพียงอย่างเดียว แต่มีความหมายเกี่ยวข้องกับปัจจัยอีกหลายประการ อาทิ ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายข้าราชการประจำ สภาพพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ สภาพประชากรบรรยากาศทางการเมือง จำนวนหน่วยการจัดบริการสาธารณะ เนื่องจากแนวความคิดว่าประสิทธิผลการจัดการการคลังของเทศบาลตำบล จะขึ้นอยู่กับ การแสวงหารายได้ที่พอเพียง กับการใช้จ่ายเพื่อการจัดบริการสาธารณะที่พอเพียง ซึ่งหมายถึง อุดมคติ หรือแนวคิดทางการคลังของผู้บริหารต้องอยู่ในกรอบความคิด การคลังแบบก้าวหน้า ที่จะดำเนินนโยบายการคลังในลักษณะ “เมื่อมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่ายมาก ก็ให้หารายได้ให้มากพอที่จะใช้จ่าย เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเพื่อการให้บริการสาธารณะน้อยก็สมควรหารายได้ให้พอที่จะใช้จ่ายไม่หารายได้ไว้สะสมจนเกินพอดี

เทศบาลตำบลเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีสถานะภาพเป็นองค์กรภาครัฐที่ต้องเลี้ยงตนเองในลักษณะ Special Delivery Units ตามกรอบความคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ที่เน้นการลดขนาดขององค์กรเน้นการจัดการงานด้วยธรรมาภิบาล และไม่แสวงหากำไรจากการให้บริการ แต่ต้องไม่ขาดทุนจนต้องรับการช่วยเหลือจากภาครัฐ (Ladd and Yinger, 1989) ในความเป็นจริง เทศบาลตำบลได้อิงแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวหรือไม่ และสภาพความเป็นจริงของการจัดการการคลัง เทศบาลตำบลปัจจุบันมีความสามารถในการจัดการงานคลังท้องถิ่น เพื่อตอบสนองพันธกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่และมีปัจจัยอะไรที่สนับสนุนให้เกิดประสิทธิผลและมีอุปสรรคใดที่ทำให้การจัดการงานคลังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความสามารถการจัดการงานคลังเทศบาลตำบลควรมีรูปแบบใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อ อธิบาย ความ สัมพันธ์ ระหว่าง การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบล
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
2. ความ สัมพันธ์ ระหว่าง การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลไม่เป็นเชิงบวก
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลไม่สามารถพยากรณ์และนำเสนอรูปแบบการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไม่เกินร้อยละสามสิบ

ขอบเขตและข้อจำกัด

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรตามประกอบด้วย ความสามารถในการจัดการงานคลัง มีความหมายจาก

- (1) ด้านความสามารถในการหารายได้
- (2) ด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการสาธารณะ
- (3) ความสามารถพึ่งพาตนเองทางการคลัง 4) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตัวแปรต้น จากหลักการจัดการจากทฤษฎีการจัดการของ Louis Allen 1958 ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร ผู้นำและภาวะผู้นำ การติดตามผลการปฏิบัติราชการและปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถทางการจัดการงานคลัง เทศบาลเมือง ตำบล หมายถึงปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่มีผลต่อการจัดการสมรรถนะการจัดการงานคลังซึ่งการศึกษานี้ประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วยปัจจัยภายในได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการการคลัง ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร ภาวะผู้นำและการติดตามผล

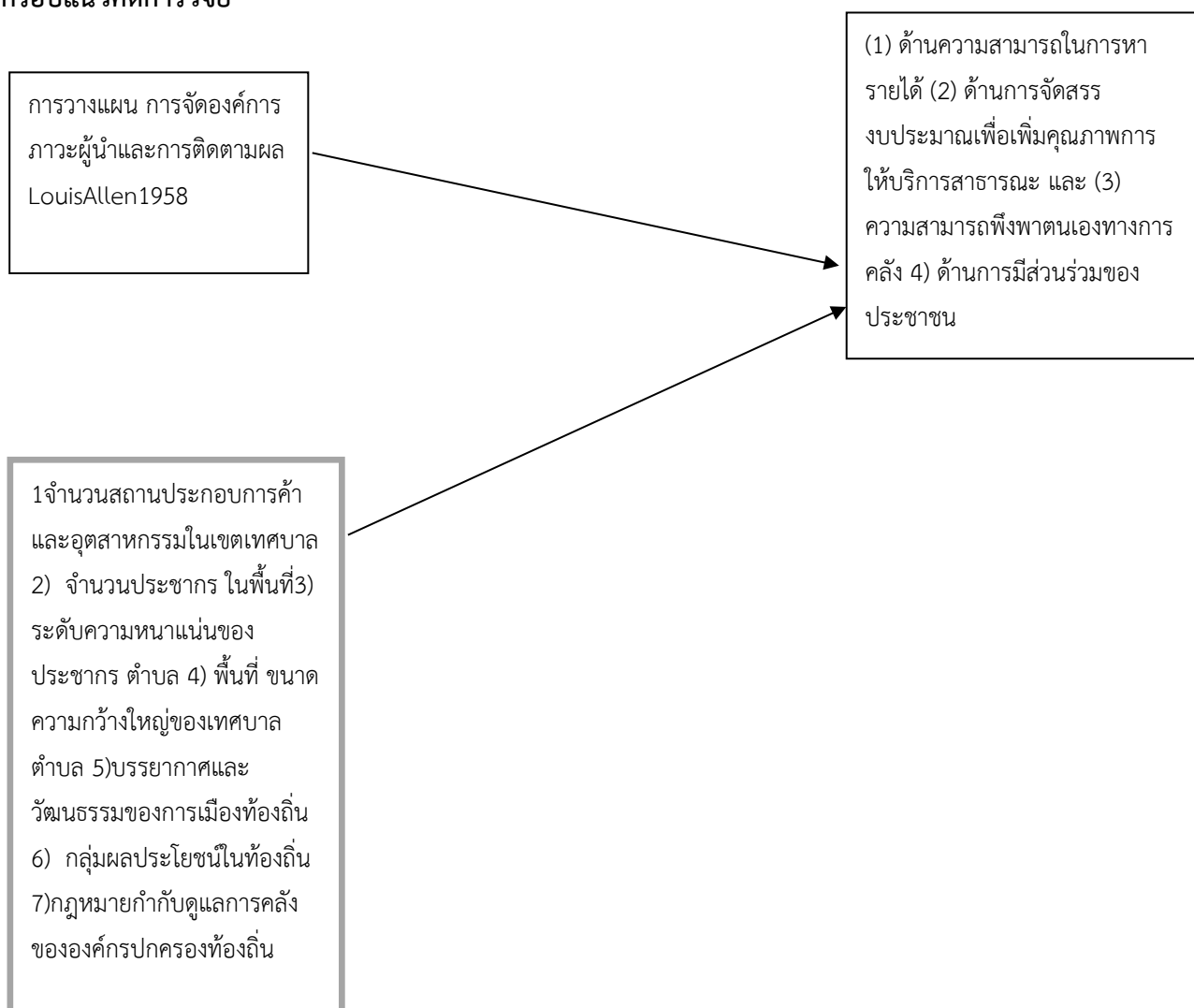
2. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดการสมรรถนะการจัดการงานคลังแก่ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมเทศบาลตำบล ตัวแปรที่จะนำมาใช้แทน (Proxy variables) เพื่อชี้วัด ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ของเทศบาลตำบลมีดังนี้

- 1) จำนวนสถานประกอบการค้าและอุตสาหกรรมในเขตเทศบาล
- 2) จำนวนประชากร ในพื้นที่
- 3) ระดับความหนาแน่นของประชากร ตำบล
- 4) พื้นที่ ขนาดความกว้างใหญ่ของเทศบาลตำบล
- 5) บรรยากาศและวัฒนธรรมของการเมืองท้องถิ่น
- 6) กลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น
- 7) กฎหมายกำกับดูแลการคลังขององค์กรปกครองท้องถิ่น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมในหัวเรื่องต่อไปนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในบริบทของการจัดการงานคลังเทศบาลตำบลโดยมุ่งประเด็นไป 1) ความหมายและขอบเขตการดำเนินงานการคลังสาธารณะ 2) ทบทวนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถการจัดการงานคลังองค์กรปกครองท้องถิ่น 3) แนวคิดทฤษฎีการประเมินความสามารถการจัดการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5) สรุปการทบทวนและการสร้างกรอบความคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมโดยลำดับดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารและข้าราชการ เทศบาลตำบล จำนวน 270 คน รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดย สถิติวิเคราะห์ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย

ความสามารถการจัดการงานคลัง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ประชาชนรับทราบวิสัยทัศน์และพันธกิจของเทศบาลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 รองลงมา ได้แก่ ความน่าเชื่อถือด้านการจัดการรายได้ของเทศบาล และน้อยที่สุดได้แก่ ความสามารถในการจัดการบริการสาธารณะของเทศบาลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47

ปัจจัยภายใน ที่มีผลต่อความสามารถการจัดการงานคลัง ในภาพรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการติดตามประมวลผลอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 รองลงมา ได้แก่ ด้านผู้นำและภาวะผู้นำอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.64 ด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านการจัดองค์การอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34

ปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อความสามารถการจัดการงานคลัง ในภาพรวมอยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านที่มากที่สุด ได้แก่ กฎหมายกำกับดูแลการคลังขององค์กรปกครองท้องถิ่นอยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.77 รองลงมา ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมของการเมืองท้องถิ่น อยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.66 ด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ พื้นที่ ขนาดความกว้างใหญ่ของเทศบาลตำบล อยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.43

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่1 การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบพบว่า การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับมากจึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่2 ความสัมพันธ์ ระหว่าง การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลไม่เป็นเชิงบวกผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ ระหว่าง การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลเป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญจึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าความสัมพันธ์ ระหว่าง การจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลเป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลไม่สามารถพยากรณ์และนำเสนอรูปแบบการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไม่เกินร้อยละสามสิบผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการการคลัง สามารถพยากรณ์ความสามารถบริหารงานคลัง ได้ร้อยละ 51.4 โดยตัวแปรที่มีอำนาจการอธิบายสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และการมีส่วนร่วมจึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลไม่สามารถพยากรณ์ และนำเสนอรูปแบบการจัดการการคลังของเทศบาลตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เกินร้อยละสามสิบ

การอภิปรายผล

ความสามารถการจัดการงานคลัง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ประชาชนรับทราบวิสัยทัศน์และพันธกิจของเทศบาลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 รองลงมาได้แก่ ความน่าเชื่อถือด้านการจัดการรายได้ของเทศบาล และน้อยที่สุดได้แก่ ความสามารถในการจัดการบริการสาธารณะของเทศบาลอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47 สอดคล้องกับกิตตินันท์ กระจำนัง พันธ์ 2566 การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่สำคัญอย่างยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน มีหน้าที่ในการบริหารทรัพยากรภายในท้องถิ่น ดูแลและบำบัดทุกข์บำรุงสุข บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม และให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยยึดหลักการที่ว่า ประชาชนต้องได้รับการบริการสาธารณะที่ดีขึ้น มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรต้องมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการ อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบปัญหาการจกเก็บรายได้ไม่เพียงพอสำหรับท้องถิ่นที่จะนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งปัญหาของการจกเก็บรายได้ท้องถิ่น คือ ปัญหาที่เกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และปัญหาที่เกิดจากประสิทธิภาพในการ จัดเก็บรายได้ นอกเหนือจากนั้นยังมีปัญหาจากการที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายภาษี ไม่เข้าใจขั้นตอน ไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษี ไม่เห็นถึงประโยชน์ในการนำเงินเสียภาษีไปพัฒนาท้องถิ่นยิ่งไปกว่านั้นวิธีการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นยังไม่ได้มีการพัฒนาให้สามารถจัดเก็บได้อย่างครบถ้วน ทัวถึง เมื่อศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศ จึงทำให้ได้ข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยที่ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับการจัดตั้งงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบเพื่อสร้าง ความรู้ สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทุกครัวเรือน มีเอกสารการประชาสัมพันธ์เป็นแผ่นพับ แผ่นป้าย รวมถึงมีระบบออนไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุค หอกระจายข่าวชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง รวมถึงการพิจารณาเพิ่มอัตราค่าจ้างที่ตามตำแหน่งหน้าที่ให้เพียงพอ และต้อง ส่งเสริมให้มีมาตรการสร้างแรงจูงใจ ให้สิ่งตอบแทนแก่ประชาชนที่มาเสียภาษีตามกำหนด มาเสียภาษี ครบถ้วน จัดให้มีส่วนลดหย่อนภาษี หรือมีรางวัลให้แล้วแต่กรณี

ปัจจัยภายใน ที่มีผลต่อความสามารถการจัดการงานคลัง ในภาพรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการติดตามประมวลผลอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 รองลงมาได้แก่ด้านผู้นำและภาวะผู้นำอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.64 ด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านการจัดองค์การอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34 สอดคล้องกับชาติ งามจันทร์ 2561 การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะวงด อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนราธิวาส พบว่า มีผู้ที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น จากการใช้แผนที่ภาษีและสามารถประเมินภาษีจากทะเบียนทรัพย์สินเพื่อรับบริการฯ ภาษีเร่งรัด ติดตาม ได้สะดวกรวดเร็ว ขึ้น เพราะทะเบียนทรัพย์สินมีข้อมูลเป็นปัจจุบันอยู่เสมอด้านข้อเสนอแนะพบว่าควรมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเพื่อต่อยอดการใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินขององค์กร มีหน้าที่ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงข้อมูลแผนที่ภาษีให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อใช้เป็นข้อมูล และเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะวงด

ปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อความสามารถการจัดการงานคลัง ในภาพรวมอยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.70ด้านที่มากที่สุดได้แก่กฎหมายกำกับดูแลการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.77 รองลงมาด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมของการเมืองท้องถิ่น อยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.66 ด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ พื้นที่ ขนาดความกว้างใหญ่ของเทศบาลตำบล อยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.43 สอดคล้องกับ

วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) สุขภาพทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาสาเหตุหลักที่ส่งผลให้สุขภาพทางการคลังของเทศบาลเกิดความอ่อนแอ ข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมถึงเทศบาลนครและเทศบาลเมืองจำนวน 14 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลและในบริเวณภาคตะวันออก โดยใช้ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ 2544 ถึง 2549 ผลการศึกษาพบว่าเทศบาลนครขนาดใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และเทศบาลเมืองที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท มีความอ่อนแอทางการคลังมากกว่าเทศบาลนครหรือเทศบาลเมืองที่ตั้งอยู่บริเวณรอบๆ หรือตั้งอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจหลักหรือพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้นโยบายประชานิยมทางการคลัง (fiscal populism) และการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการต่างส่งผลให้สุขภาพทางการคลังของเทศบาลเกิดความอ่อนแอได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากความสามารถในการจัดการงานคลัง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ประชาชนรับทราบวิสัยทัศน์และพันธกิจของเทศบาลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 รองลงมาได้แก่ ความน่าเชื่อถือด้านการจัดการรายได้ของเทศบาล และน้อยที่สุดได้แก่ ความสามารถในการจัดการบริการสาธารณะของเทศบาลอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47 เทศบาลสมควร พัฒนาการจัดการให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยภายใน ที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการงานคลัง ในภาพรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผลอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 รองลงมาได้แก่ด้าน ผู้นำและภาวะผู้นำอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.64 ด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านการจัดองค์การอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34 เทศบาลสมควร พัฒนาการจัดการโครงสร้างของกองคลังเทศบาลให้มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการงานคลัง ในภาพรวมอยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านที่มากที่สุดได้แก่กฎหมายกำกับดูแลการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.77 รองลงมา ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมของการเมืองท้องถิ่น อยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.66 ด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ พื้นที่ขนาดความกว้างใหญ่ของเทศบาลตำบล อยู่ระดับมากค่าเฉลี่ย 3.43 เทศบาลตำบลควรนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาปฏิบัติให้เต็มสมรรถภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรเอกชน ภาคประชาชนเพื่อการพัฒนาความเข้าใจในการจัดการการคลังของเทศบาลตำบล

2. ทำการวิจัยเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการสร้างองค์ความรู้ในการจัดการการคลังท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กิตตินันท์ กระจำนงค์. (2566). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: บทเรียนจากต่างประเทศและแนวทางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. *วารสารวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 4(2), 25–38.
- กิตติพงษ์ พิพิชกุล. (2551). ความพยายามในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินในกลุ่มจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- ชาติ งามจันทร์. (2561). การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะวง อำเภอลือเสาะ จังหวัดน่าน [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี].
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). สุขภาพทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- วรสิทธิ์ เจริญพัฒน์. (2551). การจัดการการคลังเทศบาลเมือง [ดุชนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์].
- จรัส สุวรรณมาลา. (2545). *ปฏิรูประบบการคลังไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุดม ทุมไชย. (2550). *การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว*. กรุงเทพฯ: แชนพรี พรีนติ้ง.
- Ladd, H. F., & Yinger, J. (1989). *America's ailing cities: Fiscal health and the design of urban policy*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.